

Diagnostika narušenej komunikačnej schopnosti u pacientov s demenciou

Zsolt Cséfalvay

Ústav psychologických a logopedických vied
Katedra logopédie, UK Bratislava, 2012

Available online www.sciencedirect.com

SCIENCE @ DIRECT®

Journal of Communication Disorders
xxx (2003) xxx–xxx

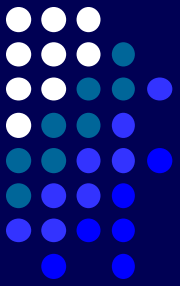
Journal of
**Communication
Disorders**

“They’re just going to get worse anyway”: perspectives on rehabilitation for nursing home residents with dementia

Tammy L. Hopper*

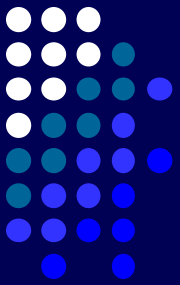
*Department of Speech Pathology and Audiology, Faculty of Rehabilitation Medicine,
University of Alberta, Edmonton, Alta., Canada T6G 2G4*

Received 15 March 2003; received in revised form 15 May 2003; accepted 15 May 2003

Manifestácia porúch komunikácie pri mozgovým poškodení

- (1) Pri demencii sa narúšajú všetky **jazykové roviny**
- (2) Narušenú komunikáciu pri demencii ovplyvňuje
 - **rozsah** mozgovej patológie
 - **lokalizácia** mozgovej patológie

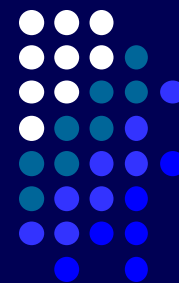

Terminológia

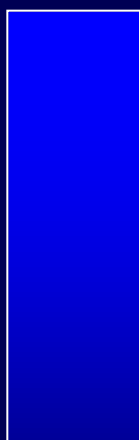
Jazykové roviny

- (1) **foneticko-fonologická** (zvuková stránka slova)
- (2) **lexikálna** (slovná zásoba), **sémantická** (význam slov)
- (3) **gramatická** (morfológia a syntax)
- (4) **pragmatická** (použitie jazyka v kontexte)

Poruchy komunikácie pri demencii sa manifestujú postupne alebo súčasne vo viacerých jazykových rovinách:

Komplexnejšie
úlohy

Jednoduchšie
úlohy

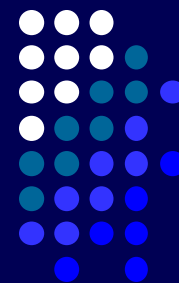
Lexikón (slovník):

- redukcia mentálneho lexikónu
- nízko frekventované slová > vysoko frekventované
- neskoro > skoro osvojené slová

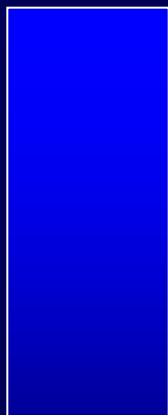
Sémantika (význam slov):

- abstraktné > konkrétne slová
- sémanticky blízke slová > vzdialené
- poruchy porozumenia slov

Poruchy komunikácie pri demencii sa manifestujú postupne alebo súčasne vo viacerých jazykových rovinách:

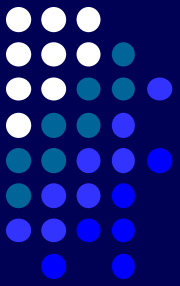
Komplexnejšie
úlohy

Jednoduchšie
úlohy

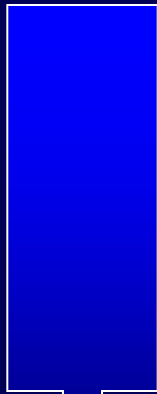
Gramatika:

- porozumenie vetám so zložitou syntaktickou štruktúrou
- porozumenie jednoduchším syntaktickým štruktúram
- chyby v produkcii - agramatizmus

Poruchy komunikácie pri demencii sa manifestujú postupne alebo súčasne vo viacerých jazykových rovinách:

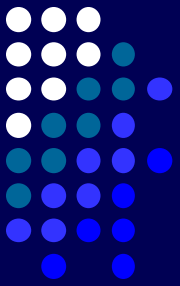
Komplexnejšie
úlohy

Jednoduchšie
úlohy

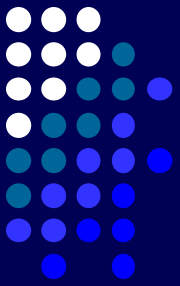
Pragmatika:

- zhoršená **kohézia** prehovorov
- problémy pri konverzácii v skupine
- problémy pri konverzácii vo dvojici,
- problémy aj pri krátkych formálnych prehovoroch

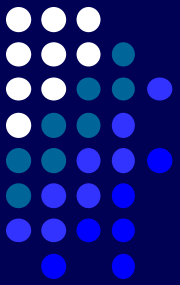
Diagnostika porúch komunikácie pri demencii

Diagnostika porúch komunikácie pri demencii

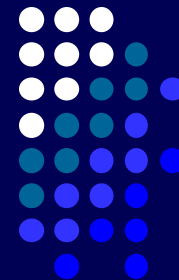
- A. Hodnotenie „izolovaných“ jazykových funkcií
- B. Hodnotenie komunikácie v prirodzenom kontexte (functional communication)

Diagnostika porúch komunikácie pri demencii

- A. Hodnotenie na rôznych jazykových úrovniach::
- (1) na úrovni slov (pomenovanie, porozumenie, písanie a čítanie slov)
 - (2) na úrovni viet (produkcia a porozumenie viet)
 - (3) na úrovni diskurzu / textu

Diagnostika „mentálneho lexikónu“

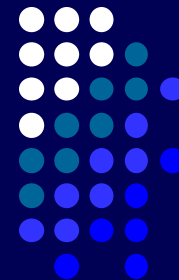

„Naming“ test (Boston naming test)

- (1) slová s rôznou frekvenciou
- (2) slová s rôznym vekom osvojenia (AofA)
- (3) slová s rôznou dĺžkou, frekv.
- (4) podstatné mená /slovesá
- (5) normy pre rôzny vek a vzdelanie (vek, vzdelanie)

Diagnostika sémantiky a lexikónu

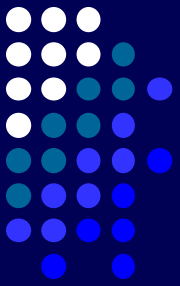
Testy pomenovania obrázkov (Šteňová, Cséfalvay, 2011)

- 30 objektov 30 činností
- „normy“ podľa veku a vzdelania
- kvalitatívna analýza

Testovanie u pacientov s demenciou prebieha (grant APVV 2012-15)

Výskum s TPO - súbor intaktnej populácie

278 respondentov (121 M, 157 Ž)

materinský jazyk slovenský

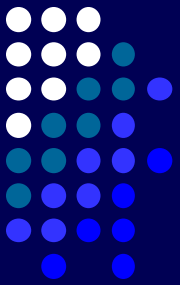
priemerný vek 52,42 (SD 17,97)

vzdelanie VŠ - 108

SŠ - 110

ZŠ - 60

Výskum TPO - súbor klinickej populácie

119 pacientov s anómiou (61 M, 58 Ž)

priemerný vek 60,81 (SD 16,75)

vzdelanie: VŠ - 27, SŠ - 73, ZŠ - 19

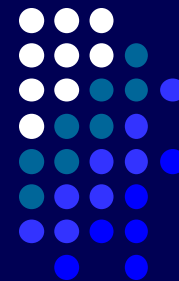
diagnózy NCMP - 76

TU - 26

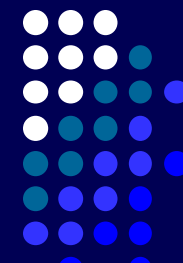
DEM - 10

CKT - 7

Vplyv faktorov na výkon v TPO

	INTAKTNÁ POPULÁCIA	KLINICKÁ POPULÁCIA
Vek	áno	áno
Dosiahnuté vzdelanie	áno	áno
Vek osvojenia si slov	áno	áno
Predstaviteľnosť slov	áno	áno
Familiarita slov	áno	áno
Vizuálna komplexnosť obrázkov	nie	áno
Frekvencia výskytu slov	áno	áno
Dĺžka slov v slabikách / hláskach	nie	nie

Československá psychologie 2011 / ročník LV / číslo 6

Výzkumné studie

VPLYV CHARAKTERISTÍK TESTOVÝCH POLOŽIEK NA VÝKON V TESTE POMENOVANIA OBRÁZKOV U SLOVENSKY HOVORIACICH PACIENTOV S RÔZNOU ETIOLÓGI-OU MOZGOVEJ PATOLÓGIE

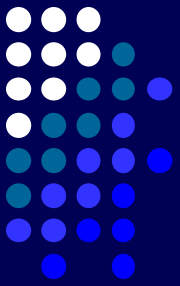
VERONIKA ŠTEŇOVÁ, ZSOLT CSÉFALVAY
Nemocnica akad. L. Déreza, Bratislava

ABSTRACT

Influence of item characteristics in picture naming test among Slovak speaking patients with various etiologies of cerebral pathology

Statistical analysis. In one-dimensional analyses standard methods of descriptive statistics were used. Given the relatively large deviation from normal distribution of data (Kolmogorov-Smirnov test for normality) nonparametric

Ďalšie subtesty na úrovni slov

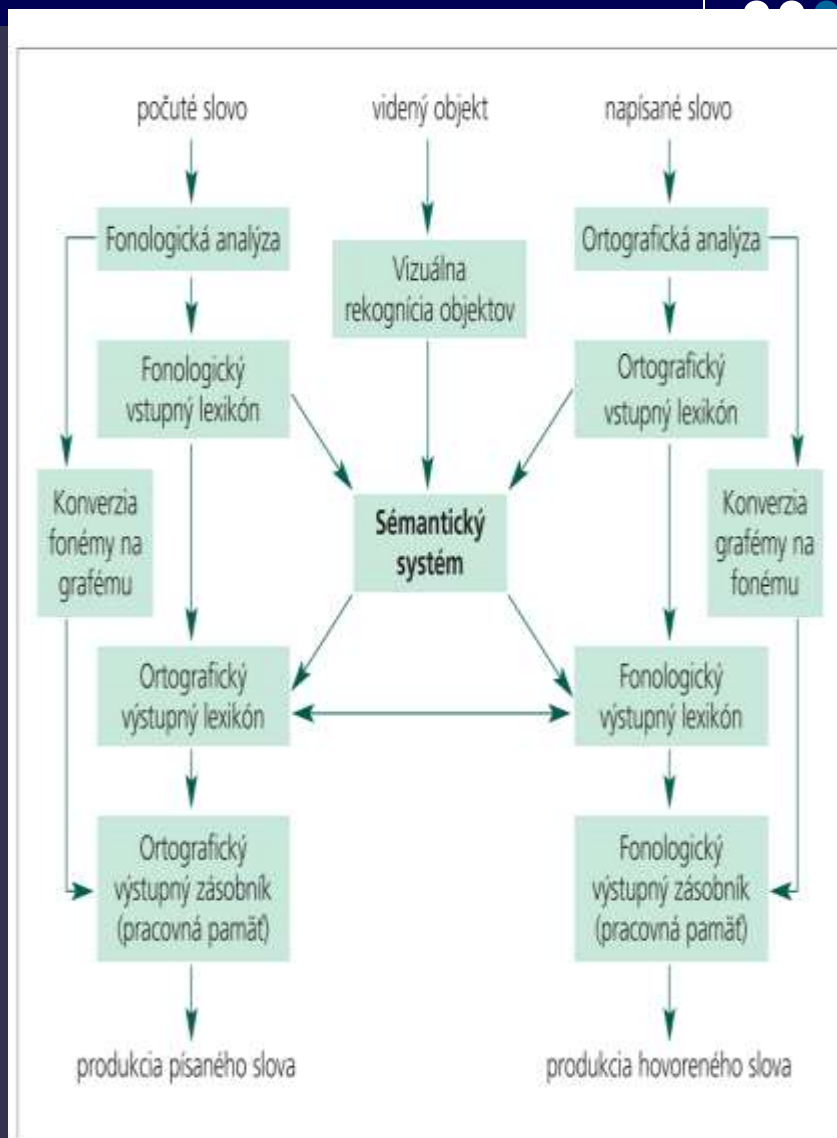
- diagnostika porozumenia slov
- diagnostika čítania slov
- diagnostika písania slov

DIAGNOSTIKA A TERAPIA AFÁZIE, ALEXIE A AGRAFIE

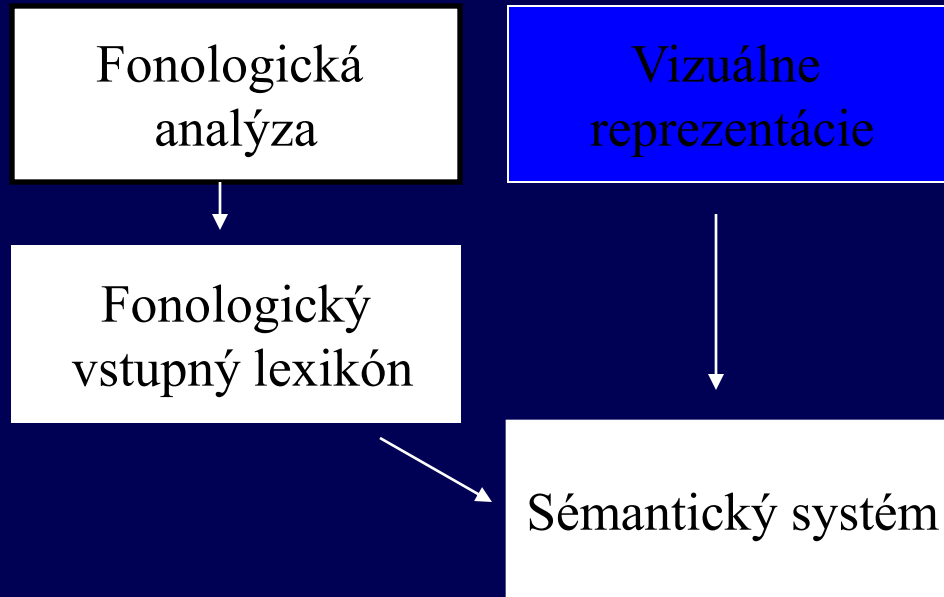
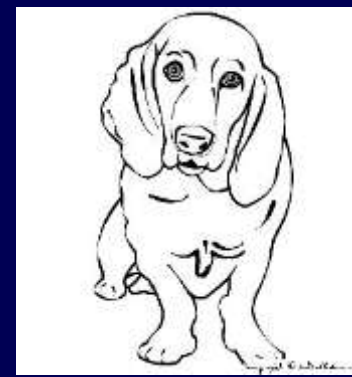

Zsolt Cséfalvay, Marta Egryová, Ingrid Wiedermann

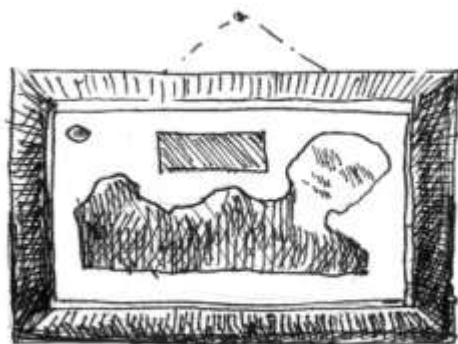
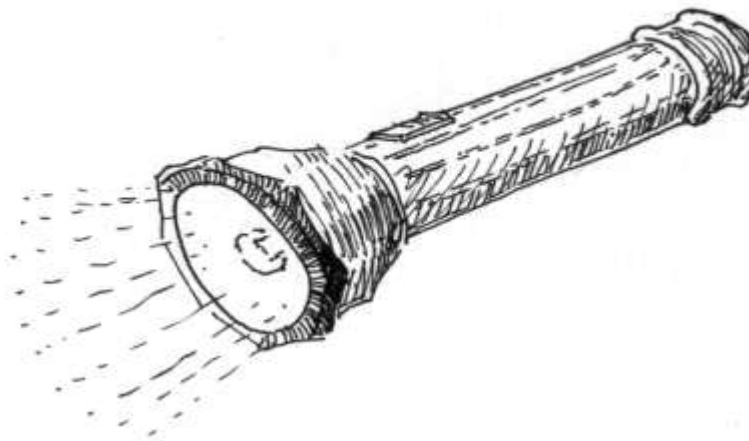
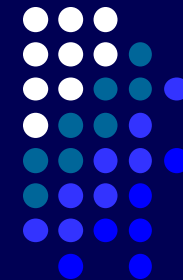

Obr. 1. Kognitívno-neuropsychologický model jazykových procesov.

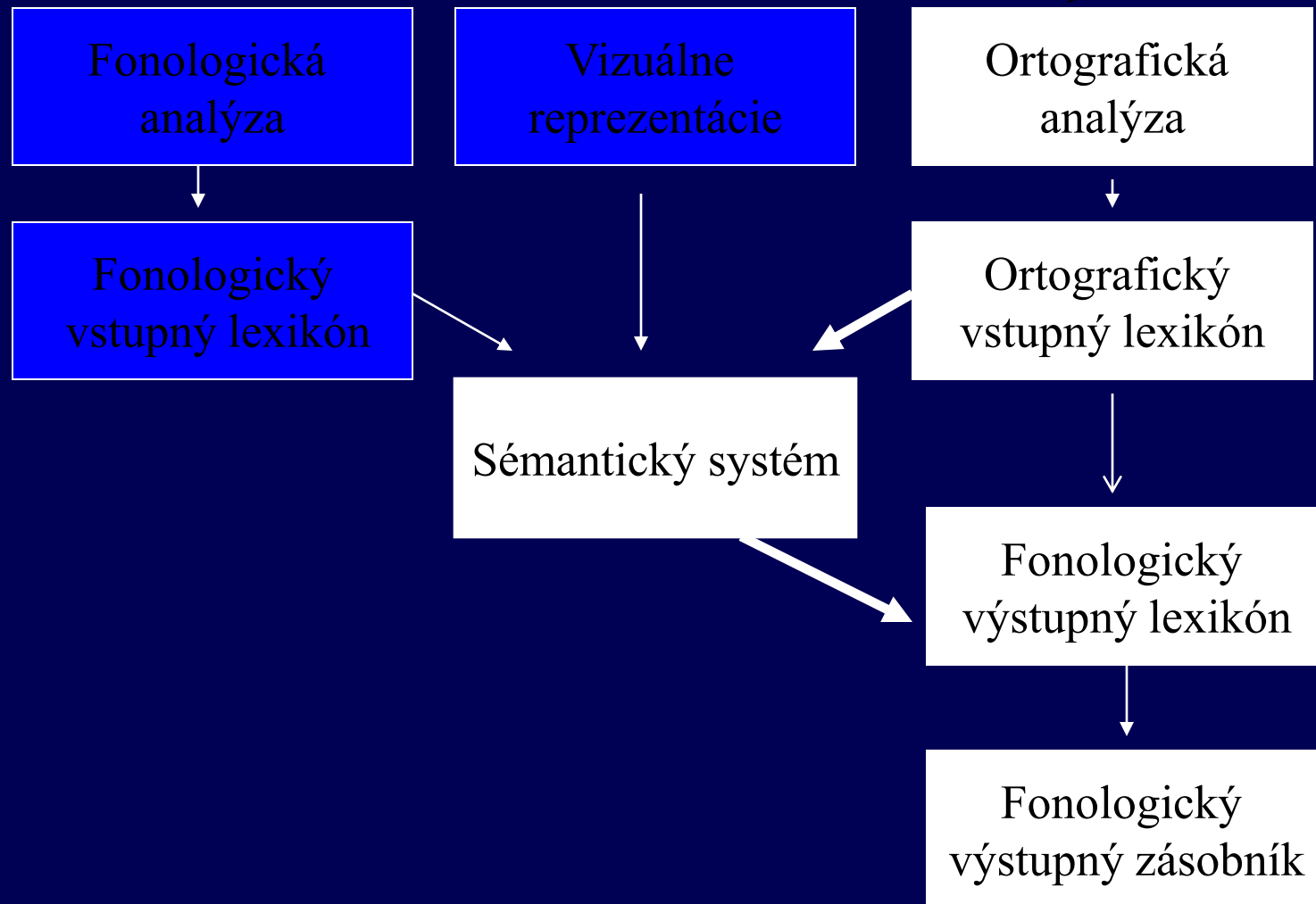
KN model porozumenia slov

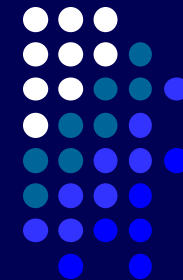
Hodnotenie porozumenia slov

KN model čítania slov

Hodnotenie čítania slov

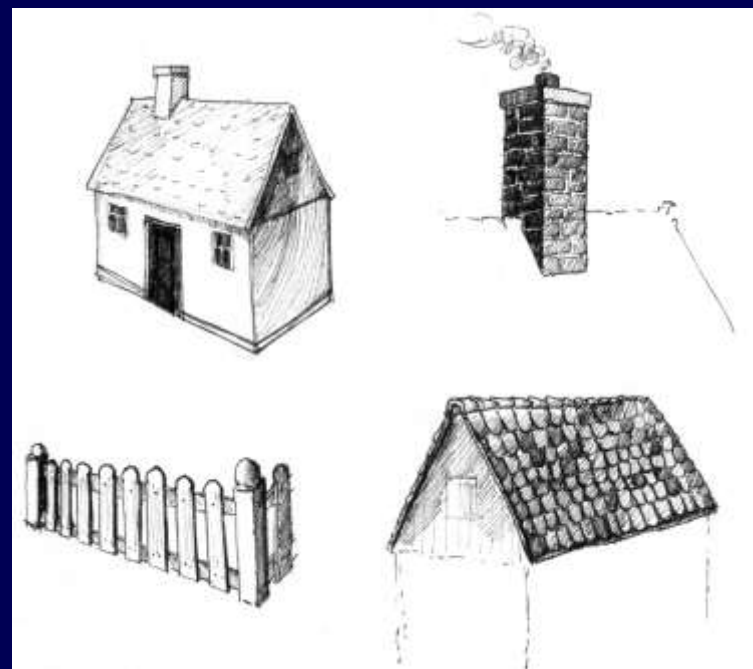
plot

(1) hlasité čítanie

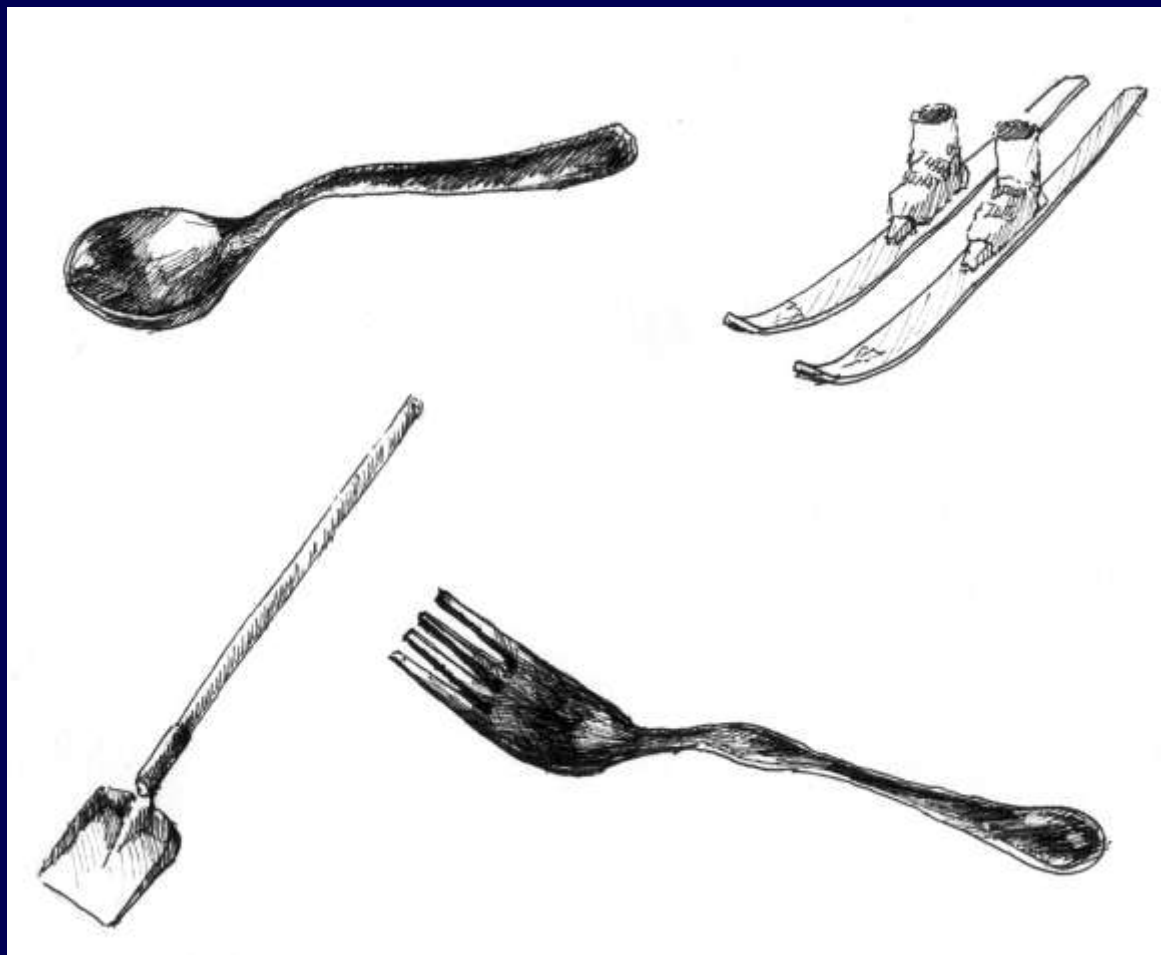
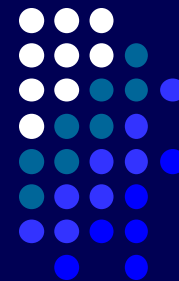
(2) čítanie s porozumením

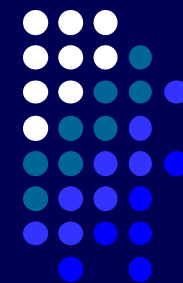
zohľadnené faktory:

- frekvencia slov
- dĺžka slov

lyžica

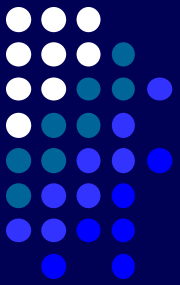
dirigent

oblek

zimník

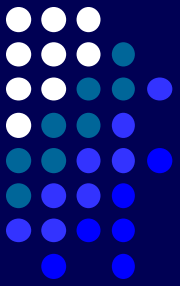
oblak

Vyšetrenie písania slov

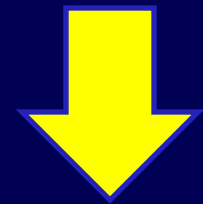
- Opis písmen, slov a pseudoslov
- Diktát písmen, slabík, slov, pseudoslov
- Písomné pomenovanie obrázkov (written naming)

Diagnostika na úrovni viet a diskurzu

- nasledujúca prednáška doc. J. Markovej
- nové testy (produkcia porozumenie viet)
- výkony výsledky v norme
- prvé výsledky u pacientov s demenciou

- hodnotenie diskurzu – originálny test (zatiaľ u pac. s TU)

Dokážu súčasné diagnostické testy používané v klinickej praxi odhaliť narušenú komunikačnú schopnosť u pacientov s postupne rastúcim organickým poškodením mozgu?

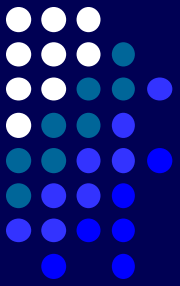
Mgr. Ľubica Petričková¹, PhDr. Veronika Šteňová, PhD.¹, PaedDr. Jana Marková, PhD.²

¹Ambulancia klinickej logopédie, Nemocnica s poliklinikou akad. L. Déreera, UNB, Bratislava

²Ústav psychologických a logopedických štúdií, Katedra logopédie, PdF UK, Bratislava

Logopedická intervencia posúva svoje hranice. Od diagnostiky, terapie a prevencie jazykových a rečových funkcií na úrovni slov sa dostáva na úroveň textu a kontextu. Zameriava sa aj na intervenciu pri kognitívno-komunikačných deficitoch. Prieskum uskutočnený na Neurochirurgickej klinike LF UK a UNB v Bratislave na 16 pacientoch s low-grade gliómami mozgu ukázal, že takýto posun logopedickej intervencie je v praxi veľmi potrebný. Pri použití len diagnostických nástrojov na úrovni slov by sa až u polovice pacientov z prieskumného súboru neodhalili deficity na úrovni kontextu a u troch pacientov by neboli odhalené deficity kognitívnych funkcií. Pri ignorovaní týchto deficitov by bola logopedická intervencia u pacientov neefektívna a v mnohých prípadoch aj neúspešná.

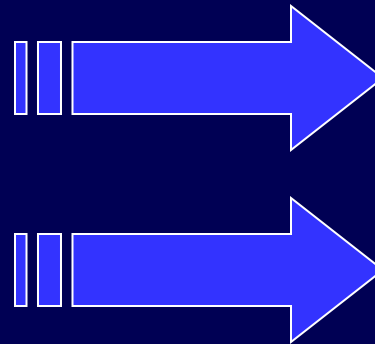
Kľúčové slová: narušená komunikačná schopnosť, diagnostika, gliómy, kognitívno-komunikačné poruchy, diskurz.

Diagnostika v prirodzenom kontexte

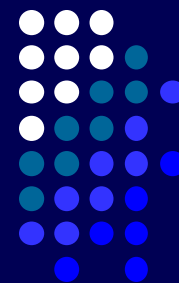
lingvistické deficity:
lexikón/sémantika,
gramatika,
pragmatika

iné kognitívne
deficity: pamäť,
exekutívne funkcie,
pozornosť, a i.

**Funkcionálna
komunikácia**

Diagnostika funkcionálnej komunikácie u pacientov s demenciou

Priame testovanie pacientov:

- **FCLI** (Bayles, Tomoeda, 1994)

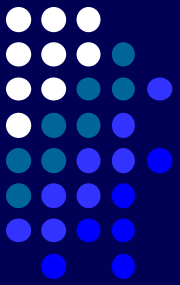
Functional Linguistic Communication Inventory

- **CADL-2** (Holland, 1998)

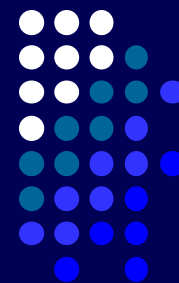
Communication Activities in Daily Living

*Košťálová et al. Dotazník funkcionálnej komunikácie
(DFK)*

Súhrn

- (1) jazykové deficity sa pri AD manifestujú postupne a narušené sú viaceré jazykové roviny
- (2) komplexné jazykové úlohy sa narúšajú skôr a nie sú vždy včas odhalené!
- (3) detailná diagnostika jazykových deficitov a FK umožní mapovať a objektivizovať zmeny (efekt terapie, signalizuje zhoršenie a pod.)

Ďakujem za pozornosť!